

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.10.2003, sp. zn. 29 Odo 777/2002, ECLI:CZ:NS:2003:29.ODO.777.2002.1

Číslo: 48/2004

Právní věta: Došlo-li v průběhu konkursu ke zpeněžení majetku patřícího do konkursní podstaty, lze zrušit konkurs pro nedostatek majetku na úhradu nákladů konkursu (§ 44 odst. 1 písm. d/ zákona č. 328/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů) až poté, kdy nabylo právní moci rozhodnutí o konečné zprávě (§ 29 odst. 3 uvedeného zákona). Zpeněžením majetku patřícího do konkursní podstaty se rozumí i úplatné postoupení úpadcových pohledávek třetí osobě podle ustanovení § 524 a násl. obč. zák.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 23.10.2003

Spisová značka: 29 Odo 777/2002

Číslo rozhodnutí: 48

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Konkurs

Předpisy: § 29 odst. 3 předpisu č. 328/1991Sb.

§ 44 odst. 1 předpisu č. 328/1991Sb.

§ 8 odst. 3 předpisu č. 328/1991Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

V r c h n í s o u d v P r a z e u s n e s e n í m z e d n e 9. 8. 2001 p o t v r d i l u s n e s e n í z e d n e 30. 3. 2001, j í m ŝ K r a j s k ý s o u d v Č e s k ý c h B u d ě j o v i c í c h z r u š i l k o n k u r s n a m a j e t e k ú p a d c e z d ů v o d u, ŝ e m a j e t e k k o n k u r s n í p o d s t a t y n e p o s t a č u j e k ú h r a d ě n á k l a d ů k o n k u r s u (b o d I. v ý r o k u), s c h v á l i l o d m ě n u s p r á v c e k o n k u r s n í p o d s t a t y v e v ý š í 18 634 K č a v ý d a j e s p r á v c e v e v ý š í 9456 K č (b o d I I. v ý r o k u) a u l o ŝ i l s p r á v c i k o n k u r s n í p o d s t a t y d o t ř i c e t i d n ů o d e d n e p r á v n í m o c i u s n e s e n í p í s e m n ě o z n á m i t s o u d u, z d a u z a v ř e l ú č e t n í k n i h y a s e s t a v i l ú č e t n í z á v ě r k u ú p a d c e (b o d I I I. v ý r o k u). O d v o l a c í s o u d s e z t o t o ŝ n i l s e s o u d e m p r v n í h o s t u p n ě v t o m, ŝ e n e b y l y s p l n ě n y z á k o n n ě p o d m í n k y p r o d a l š í p o k r a č o v á n í k o n k u r s u, n e b o ŝ v š e c h n y m o v í t ě v ě c i s e p s a n ě d o m a j e t k u k o n k u r s n í p o d s t a t y b y l y v p r ů b ě h u ř í z e n í z p e n ě ŝ e n y z a č á s t k u, s n í ŝ s o u d s o u h l a s i l, a ú p a d c o v y p o h l e d á v k y, j e j i c h ŝ h o d n o t a (b y ŝ n o m i n á l n ě z n a č n á) b y l a v e l m i n í z k á, b y l y s e s o u h l a s e m s o u d u a v ě ř í t e l s k ě h o v ý b o r u p r ů b ě h u k o n k u r s n í h o ř í z e n í p o s t o u p e n y z a č á s t k u 19 000 K č.

Proti usnesení odvolacího soudu podal úpadce dovolání, jehož přípustnost opřel o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., uváděje, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (tedy že je dán dovolací důvod dle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.).

Dovolatel namítal, že jeho majetek postačuje k úhradě nákladů konkursu, neboť součástí majetku konkursní podstaty byly rovněž veškeré jeho pohledávky v nominální hodnotě několika milionů korun. Hodnotu pohledávek přitom nelze označit za velmi nízkou, přičemž při alespoň částečném vydobytí těchto konkursních pohledávek by bylo možno plně uhradit náklady konkursu i částečně uspokojit věřitele. Dovolatel nesouhlasí s postupem soudu, který umožnil postoupení všech pohledávek za cenu 19 000 Kč. V neposlední řadě dovolatel zpochybňuje odměnu správce konkursní podstaty, kterou má za neopodstatněnou. Dovolatel proto navrhl, aby dovolací soud zrušil napadené rozhodnutí a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Rozhodnutí, jímž odvolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně o zrušení konkursu, je konkursním usnesením „ve věci samé“, takže přichází v úvahu přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. ve spojení s ustanovením § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř. (srovnej k tomu usnesení Nejvyššího soudu uveřejněná pod čísly 58/2002 a 51/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Nejvyšší soud pak vskutku shledává dovolání v této věci přípustným podle označených ustanovení, jelikož napadenému rozhodnutí přisuzuje zásadní význam v zodpovězení otázky (dovolacím soudem dosud neřešené a dovolacími argumenty z obsahového hlediska předjímané), zda (popř. za jakých podmínek a z jakých hledisek) může odvolací soud přezkoumat závěry o nedostatečnosti úpadcova majetku, z nichž soud prvního stupně dovodil, že jsou splněny podmínky pro zrušení konkursu.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

S přihlédnutím k době vydání napadeného usnesení je pro další úvahy Nejvyššího soudu rozhodný výklad zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění zákonů č. 122/1993 Sb., č. 42/1994 Sb., č. 117/1994 Sb., č. 156/1994 Sb., č. 224/1994 Sb., č. 84/1995 Sb., č. 94/1996 Sb., č. 151/1997 Sb., č. 12/1998 Sb., č. 27/2000 Sb., č. 30/2000 Sb., č. 105/2000 Sb., č. 214/2000 Sb., č. 368/2000 Sb., 370/2000 Sb., (dále též jen „ZKV“).

Z obsahu spisu je zřejmé, že soud prvního stupně v průběhu přezkumného jednání konaného dne 29. 6. 2000 dal správci konkursní podstaty souhlas k postoupení všech pohledávek úpadce v úhrnné nominální výši 6 379 000 Kč za minimální cenu 19 000 Kč a k prodeji úpadcova movitého majetku mimo dražbu za minimální cenu 1000 Kč. Podáním došlým soudu 4. 10. 2000 předložil správce konečnou zprávu o zpeněžení konkursní podstaty a vyúčtování odměny a výdajů. Tuto zprávu Krajský soud v Českých Budějovicích postupem upraveným v § 29 ZKV nepřezkoumal a nerozhodl o ní.

Z ustanovení § 44 odst. 1 písm. d) ZKV vyplývá, že soud usnesením zruší konkurs, ve kterém nedošlo k potvrzení nuceného vyrovnání, zjistí-li, že majetek podstaty nepostačuje k úhradě nákladů konkursu, přičemž nepřihlíží k věcem, právům, pohledávkám nebo jiným majetkovým hodnotám vyloučeným z podstaty (§ 27 odst. 6 ZKV).

Podle ustanovení § 29 ZKV pak platí, že správce podává soudu a věřitelskému výboru zprávy o zpeněžování majetku z podstaty. Konečnou zprávu spolu s vyúčtováním své odměny a výdajů předloží soudu po zpeněžení majetku z podstaty. Odměnu a výdaje vyúčtují i zvláštní správci a zástupce správce, jakož i ti, kdo byli soudem v průběhu řízení funkce správce zproštěni (odstavec 1). Soud

přezkoumá konečnou zprávu o zpeněžení majetku z podstaty a o vyúčtování odměny a výdajů, odstraní po slyšení správce shledané chyby anebo nejasnosti a uvědomí o konečné zprávě a vyúčtování úpadce a konkursní věřitele. Upozorní přitom, že do 15 dnů ode dne, kdy konečná zpráva a vyúčtování byly vyvěšeny na úřední desce soudu, mohou proti nim podat námitky (odstavec 2). Konečnou zprávu a vyúčtování projedná soud při jednání, ke kterému oboje správce, úpadce a konkursní věřitele, kteří podali námitky, a věřitelský výbor, a rozhodne o ní usnesením, které jim doručí a vyvěsí na úřední desce soudu (odstavec 3).

Z výše citovaných ustanovení se podává, že správce je povinen předložit soudu konečnou zprávu o zpeněžování majetku z podstaty a vyúčtování odměny a výdajů, soud je povinen konečnou zprávu přezkoumat a následně projednat a rozhodnout o ní. Zákon o konkursu a vyrovnání přitom v ustanovení § 8 odst. 3 připouští, že konečná zpráva nemusí být předkládána v každém konkursu; v takovém případě umožňuje, aby správce vyúčtoval odměnu a náklady při zrušení konkursu. Takový postup je však zásadně namístě toliko za situace, kdy se v konkursní podstatě žádný majetek nenachází (popř. byl z podstaty postupem upraveným v ustanovení § 27 odst. 6 ZKV vyloučen). Došlo-li naopak ke zpeněžení majetku z podstaty (zpeněžováním majetku ve smyslu § 29 odst. 1 ZKV se rozumí i úplatné postoupení úpadcových pohledávek třetí osobě dle § 524 a násl. občanského zákoníku), musí správce konečnou zprávu spolu s vyúčtováním své odměny a výdajů předložit konkursnímu soudu vždy. Právě tento postup totiž slouží k tomu, aby bylo mimo jiné přezkoumáno (v námitkovém řízení, se kterým počítá § 29 odst. 3 ZKV), zda správce postupoval správně při soupisu konkursní podstaty, jakým způsobem byla konkursní podstata zpeněžena a jak bylo s výtěžkem zpeněžení konkursní podstaty naloženo.

Stanoví-li tedy zákon o konkursu a vyrovnání, že konečná zpráva musí být podána (a rozhodnuto o ní předepsaným způsobem), je na odvolacím soudu, aby zkoumal, zda byl tento zákonem vyžadovaný postup zachován. Případné výhrady vůči zpeněžování majetku podstaty totiž za takové situace měly být projednány a rozhodnuto o nich výlučně v režimu upraveném v ustanovení § 29 ZKV, přičemž proti usnesení o konečné zprávě je přípustné odvolání a ve smyslu § 237 a 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř. i dovolání. Nabude-li proto usnesení o schválení konečné zprávy právní moci, je zásadně vyloučeno, aby problematikou, k jejímuž řešení je konečná zpráva primárně určena, se v konkursu soudy zabývaly později, např. při vydání rozvrhového usnesení či při vydání usnesení o zrušení konkursu. V daném případě je dovolání důvodné právě proto, že soud prvního stupně správcem předloženou konečnou zprávu (včetně vyúčtování odměny a výdajů) nepřezkoumal a nerozhodl o jejím schválení. Odvolací soud se otázkou, proč se tak stalo, nezabýval a v důsledku toho bylo jeho právní posouzení věci (za stavu, kdy úpadcův majetek byl zpeněžován) při řešení otázky potřeby kvalifikovaného rozhodnutí o konečné zprávě ve smyslu § 29 ZKV nesprávné.

Nejvyšší soud proto za situace, kdy je zrušení konkursu předčasné (pro vydání takového rozhodnutí nebyly dány podmínky), aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243 odst. 1, věta první, o. s. ř.), napadené usnesení odvolacího soudu podle § 243b odst. 2, věty za středníkem, o. s. ř. zrušil; vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno usnesení odvolacího soudu, platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i je a věc vrátil Krajskému soudu v Českých Budějovicích k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 o. s. ř.).